

Đề bài

Trong

Truyện Kiều

*em thích những
câu thơ nào nhất?*

Vì sao?

Bài làm

Đọc lại Nguyễn Du, Xuân Diệu có nói: Cái chân lý của nghệ thuật gồm có hai chân lý thống nhất nhau: chân lý tự giác của trí tuệ con người, chân lý tự tại trong một đóa hồng – cái mà Goethe nói: *cây đời mãi mãi xanh tươi*. Đóa hoa hồng hàm tiếu mới hái giữa tinh sương, cắm trong cốc pha lê nước trong, nó là tác phẩm nhỏ xíu của tạo vật, nhưng các thế hệ đi qua ngắm mãi nó mà không rút hết được cái đẹp của nó, bởi nó là sự sống. một trứ tác nghệ thuật lớn chứa đựng tư tưởng lớn, tình cảm đẹp, và bản thân mình là sự sống, cho nên hưởng thụ mãi không rút hết cái hay... Và Xuân Diệu đã nói: cái hay của nghệ thuật đã có trong cả *Truyện Kiều*, em cảm thấy những câu thơ sau là mình thích nhất – bởi nó diễn tả được khá đầy đủ cái chân lý nghệ thuật trong *Truyện Kiều*:

*Chiếc thoa với bức tờ mây
Duyên này thì giữ, vật này của chung
Dù em nên vợ nên chồng
Xót người mệnh bạc ắt lòng chẳng quên
Mắt người còn chút của tin
Phím đàn với mảnh hương nguyên ngày xưa.
Mai sau dù có bao giờ
Đốt lò hương ấy so tơ phím này.
Trông ra ngọn cỏ lá cây
Thấy hiu hiu gió thì hay chị về.
Hồn còn mang nặng lời thề
Nát thân bồ liễu đền nghì trúc mai.*

(Trao duyên – Truyện Kiều – Nguyễn Du)

Đoạn thơ trên đã gieo vào lòng em những ấn tượng sâu sắc tự lúc nào, em không biết nữa. Chỉ biết là sau khi đọc đi đọc lại nhiều lần, từng câu, từng chữ đã thấm sâu vào tâm hồn em, và từ đây bắt đầu làm em suy nghĩ, trăn trở về cái triết lý con người – mà theo Xuân Diệu – Nguyễn Du đã dồn vào đó tất cả tâm tư của người cầm bút. Hãy xem, câu chữ vẫn ngày thường quá, bình dân quá vậy mà vẫn đủ sức lôi kéo người đọc vào thế giới của *Truyện Kiều*, thế giới của Nguyễn Du.

Đoạn trích trên là lúc cao trào, đỉnh điểm của tâm trạng Thúy Kiều – nói đại khác là lúc Kiều ký tên vào bản *sang nhượng* tình yêu của mình cho em một cách tức tưởi. Vì sao? Điều đó không cần bàn đến, vì trong chúng ta ai cũng rõ.

Hai câu đầu, *Chiếc thoa với Bức tờ mây* là kỷ vật đẹp đẽ của mối tình Kim Trọng – Thúy Kiều, là biểu tượng thiêng liêng cho cuộc đời, niềm vui, lý tưởng và lẽ sống của Kiều. Nói như thế có lẽ hơi ngoa thật. Song một

điều chắc chắn là khi phải trao nó cho người khác – dù là em, Thúy Kiều đau xót biết bao, bởi vì giờ phút cuối, lúc phân ly, ai cũng muốn giữ lại cho mình một dấu ấn của niềm tin dù đã tan vỡ, vẫn muốn hy vọng trong khi tuyệt vọng, dù hy vọng mỏng manh... Và Thúy Kiều nói: *duyên này thì giữ, vật này của chung*. Giờ này, tuy Thúy Kiều vẫn giữ được sao cho lý trí và tình cảm được rạch ròi, nhưng hình như tình cảm đang lấn dần lý trí, và rồi tình cảm tràn sang, tràn sang, mãnh liệt quá... Chỉ có hai kỷ vật mà Thúy Kiều phải giằng có thể, giành giật – Chiếc thoa và bức tờ mây – giành về cho mình phần tình yêu nhỏ để lại trong tim... Duyên cũng mất, vật thì không được giữ, nhưng Kiều vẫn mang tình yêu đó, có lẽ đến hết đời.

Đọc câu thơ, ta cứ ngỡ Kiều đem trao duyên cho Thúy Vân đến trăm lần. Nhưng khẳng định tình yêu của mình đến một trăm lẻ một lần! Thế mới biết: *Lý trí ngàn con mắt. Tim chỉ một mà thôi...*

Lại tiếp:

*Dù em nên vợ nên chồng
Xót người mệnh bạc ắt lòng chẳng quên*

Phải bàn về cách dùng từ *dù*. Một chút mâu thuẫn chứ? Trao duyên cho em rồi hình như Kiều không muốn Vân – Trọng *ên vợ nên chồng*. Chút ích kỷ hòa tan vào sự xót xa, quặn đau không biết làm sao nói ra của Kiều. Dĩ nhiên tình yêu chân chính không thể có kẻ thứ ba. Vậy mà giờ đây, Kiều phải đứng ở đó, tro tro xa lạ với chính bản thân, để vào vai *người mệnh bạc* để tang cho mối tình của mình. Tàn nhẫn quá!

Kiều nói:

*Mất người còn chút của tin
Phím tơ với mảnh hương nguyên ngày xưa*

Ngày nay, ngày xưa, Kiều vô tình hay cố ý nhắc đến ngày xưa thêm đau thối Kiều ạ. Vậy mà Kiều vẫn nói, hình như Kiều nói lần cuối trước khi ra đi, mà phải, không có gì mạnh bằng tiếng nói của tình cảm:

*Mai sau dù có bao giờ
Đốt lò hương ấy, so tơ phím này.
Trông ra ngọn cỏ lá cây
Thấy hiu hiu gió thì hay chị về.*

Rồi lại *mai sau*, Kiều nhắc đến ngày xưa và ngày sau làm gì nhỉ? Hay là khiến nỗi đau tràn lên nỗi đau? Nhưng nỗi đau cứ quặn lên liên tục... Câu thơ nửa thực nửa ngờ. Vẫn còn níu kéo, Kiều mong được gì? *Mai sau dù có bao giờ*, thời gian gợi mở xa xôi lắm, diệu vợi lắm, gian truân lắm, những kỷ vật của mối tình Kim – Kiều vẫn còn đó, chúng lại được đem ra dùng... Chính những cái này sẽ thiêu cháy Kiều sau khi đã làm nằng vật vãi với nỗi đau tâm hồn. Ngoài bề mặt văn bản, ta vẫn thấy Kiều là người chị rất hiền, sẵn sàng hy sinh vì gia đình tất cả, mà biết đau tận đáy sâu ngữ nghĩa của lời

thơ, lòng Kiều đang nổi nóng... Một chút căm hận? Có người khác – chứ không phải là Kiều – đang vui vầy hạnh phúc với người Kiều hằng yêu thương, bao kỷ niệm như bị đốt ra tro cùng với mảnh hương tàn ngày xưa. Hình như Kiều đã gục ngã, rồi Kiều khóc? Không biết nữa, hay Kiều đã cạn hết nước mắt vì khổ lụy cho tình yêu...

Kiều gọi hai kẻ đang vui hạnh phúc, Kiều gọi họ, đánh thức họ, nhắc họ rằng vẫn còn có sự hiện diện của Kiều, Kiều sẽ luôn bảo vệ tình yêu thiêng liêng của mình:

*Trông ra ngọn cỏ lá cây
Thấy hiu hiu gió thì hay chị về*

Thì ra Kiều đã hóa thân vào cây cỏ, vào gió, vào thiên nhiên, vào những gì bất cứ để luôn được bên tình yêu của mình. Có lẽ vì thế mà tình yêu Kim – Kiều đã trở thành bất tử? Nhưng không chỉ có vậy, tuy không ai chối từ Kiều, nhưng Kiều lại nghĩ khác. Kiều phải đứng ngoài cuộc tình như một người xa lạ, bị hắt hủi, trơ trọi, đơn lẻ, Kiều tự ái cho thân phận mình? Điều đó có lẽ. Nhưng không biết được, bởi mẫu người Kiều của Nguyễn Du không phải như vậy... Thế rồi:

*Hồn còn mang nặng lời thề
Nát thân bỏ liễu đêo nghì trúc mai*

Câu này không có gì đặc biệt. Nó hơi xa vời nhưng nó thể hiện một triết lý đúng. Chẳng qua, Thúy Kiều lại một lần nữa khẳng định tình cảm của mình nhờ vào triết lý đó. Mà triết lý đúng thì có tính bền vững và ổn định. Cũng như mối tình Kim – Kiều vẫn được mọi người ca ngợi và bênh vực.

Em không thể nói là trong *Truyện Kiều* mình thích đoạn trích trên nhất. Bởi vì còn nhiều đoạn em chưa có điều kiện phân tích kỹ. Và em cũng không thể nói là trong đoạn trích trên em thích câu nào nhất, khó mà nói được. Chỉ biết cả một đoạn, câu nào cũng quan trọng, góp phần khắc họa một Thúy Kiều đa tình mà có chiều sâu tâm hồn. Nó thể hiện được chân thức mọi khía cạnh của hồn người, thể hiện được lẽ sống và triết lý đúng. Em cũng không biết rõ vì sao mình thích đoạn này mà chỉ cảm thấy, hình như ở đây mình đồng cảm được với Thúy Kiều. Có lẽ, em chỉ thích nó về chiều sâu, ý nghĩa, còn ngôn từ thì... Và từ đây em hiểu ra cái tiềm tàng trong *Truyện Kiều*: chân lý tự giác của trí tuệ con người và chân lý tự tại trong một đóa hoa hồng:

Cây đời mãi mãi xanh tươi (Goethe)

Trịnh Hoài Phương Uyên
Trường PTTH Nguyễn Thượng Hiền